

บทที่ 2

ลักษณะการค้าในธุรกิจ

จังหวัดเชียงรายมีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านสองประเทศ จำนวน 3 ด้าน รวมระยะทางตามแนวเขตแดนยาวประมาณ 310 กิโลเมตร ดังนี้

ด้านสหภาพพม่า มีแนวเขตแดนติดต่อกับทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกบริเวณเขตท้องที่อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอเชียงแสน รวมระยะทางประมาณ 130 กิโลเมตร สภาพของแนวเขตแดนเป็นแนวภูเขายาวประมาณ 100 กิโลเมตร และเป็นแนวยาวของแม่น้ำอีก 2 สาย ได้แก่ แม่น้ำสาย และแม่น้ำรวก รวมระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร

ด้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีแนวชายแดนติดต่อกับทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก บริเวณเขตท้องที่อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน อำเภอเทิง และอำเภอเวียงแก่น รวมระยะทางยาวประมาณ 180 กิโลเมตร สภาพของแนวเขตแดนเป็นแนวภูเขายาวประมาณ 90 กิโลเมตร และเป็นแนวยาวของแม่น้ำโขงอีกประมาณ 90 กิโลเมตร

จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดเชียงรายที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบจึงทำให้เกิดการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านขึ้น โดยมีช่องทางติดต่อกับการค้าผ่านด่านศุลกากรแม่สาย ด่านศุลกากรเชียงแสน และด่านศุลกากรเชียงของ โดยมีประเทศคู่ค้าที่สำคัญดังนี้

สหภาพพม่า มีการคมนาคมและการติดต่อกับการค้าทั้งทางบกและทางน้ำ โดยทางบกมีสะพานเชื่อมเขตแดนที่บริเวณจุดผ่านแดนถาวรสะพานข้ามแม่น้ำสาย เขตสุขาภิบาลอำเภอแม่สาย

สปป.ลาว มีการคมนาคมและการติดต่อกับการค้าเพียงทางน้ำที่มีถ้ำน้ำโขงกั้นแนวเขตแดนบริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านเชียงของ

สาธารณรัฐประชาชนจีน (ตอนใต้) แม้ว่าจังหวัดเชียงรายจะไม่มีชายแดนติดต่อกับประเทศจีนตอนใต้ แต่ก็มี การติดต่อทำการค้าระหว่างกัน โดยมีช่องทางการคมนาคมและการติดต่อกับการค้าโดย

- ทางน้ำ/ทางเรือ อาศัยลำน้ำโขง หรือแม่น้ำล้านช้างเป็นเส้นทางคมนาคม และการติดต่อการค้าระหว่างกัน

- ทางบก ได้ 2 ทาง คือ

1. จากอำเภอแม่สายผ่านทางจังหวัดท่าขี้เหล็ก ประเทศพม่า
2. จากอำเภอเชียงของ ผ่านทางเมืองห้วยทราย สปป.ลาว ไปยังเมืองหลวงน้ำทา บ่อเตน บ่อหาร (ชายแดนลาว/จีน) เข้าสู่ประเทศจีนถึงเมืองจิงหง (เชียงรุ่ง)

ประเภทสินค้า

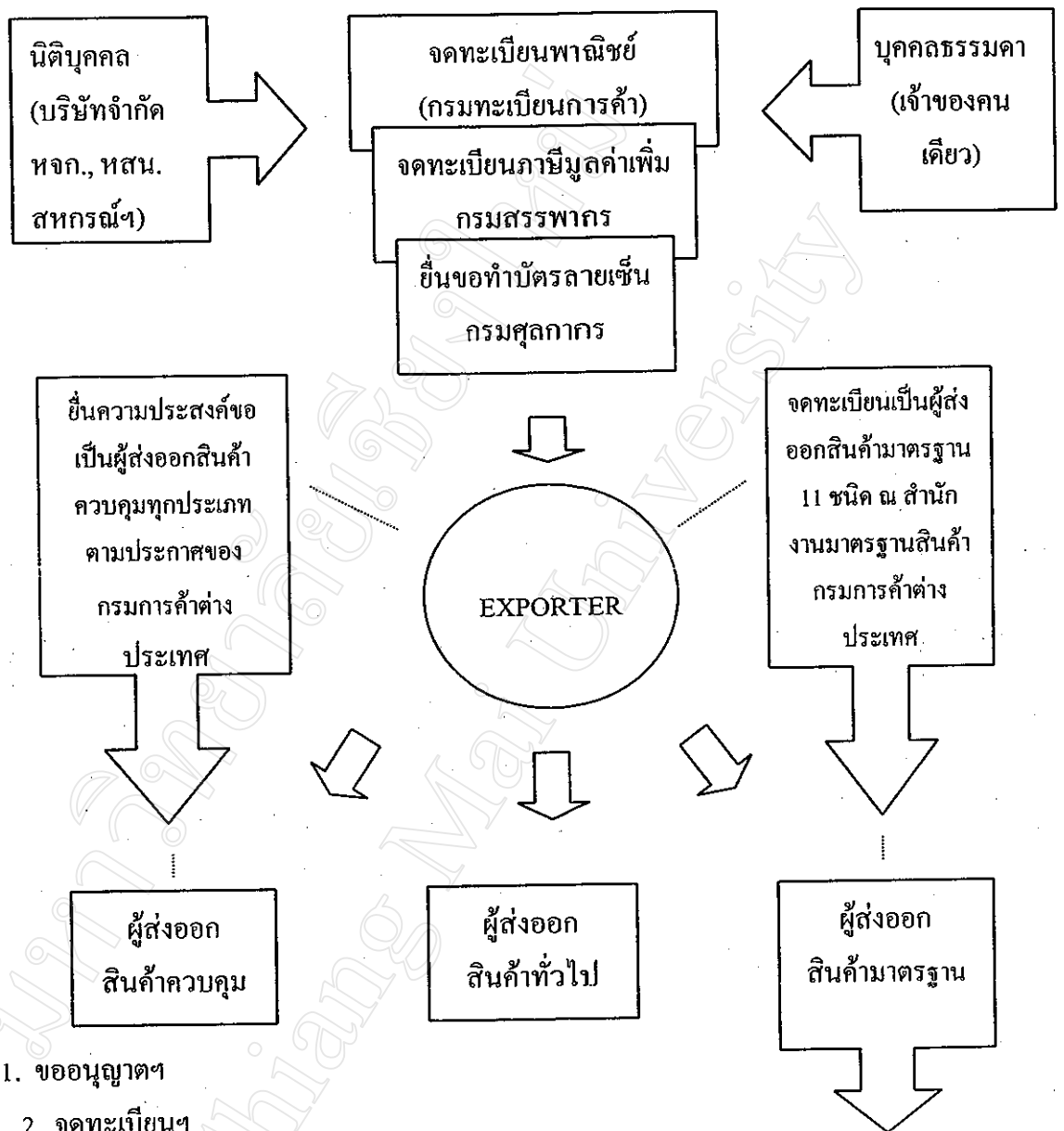
การส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการทางชายแดนด้านจังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่จะส่งออกสินค้าอุปโภคบริโภค โดยแบ่งตามการส่งออกสินค้าแต่ละประเทศได้ดังนี้

1. สหภาพพม่า สินค้าส่งออกที่สำคัญ คือ ผงชูรส น้ำมันเชื้อเพลิง ยางรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องดื่ม ปูนซีเมนต์ วัสดุก่อสร้าง น้ำมันพืช
2. สปป.ลาว สินค้าส่งออกที่สำคัญ คือ ผงชูรส รถยนต์กระบะบรรทุก ปูนซีเมนต์ น้ำมันเบนซิน กระเบื้อง เหล็กเส้น และบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป
3. สาธารณรัฐประชาชนจีน (ตอนใต้) สินค้าส่งออกที่สำคัญ คือ ลำไยอบแห้ง ยางรถยนต์บรรทุก ยางแผ่นรมควัน ข้าวโพดกระป๋อง ผงชูรส

การจดทะเบียนประกอบกิจการ

เริ่มแรกของการประกอบธุรกิจการค้ากับต่างประเทศ จำเป็นจะต้องจดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าพาณิชย์ โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ไว้ด้วยว่าทำการค้าลักษณะใด และในกรณีที่ทำการส่งออกสินค้า ผู้ประกอบการจะต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มจะไม่เรียกเก็บภาษีจากการส่งออกเลย ในขณะที่เดียวกันยังจะคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภาษีซื้อ) ที่ได้มีการจัดเก็บก่อนการส่งออกอีกด้วย การจดทะเบียนประกอบกิจการ²มีดังนี้

² วรริตน์ บาหยัน, การจัดเตรียมและการจัดทำเอกสารขาออก (กรุงเทพฯ : บริษัท แกรนด์ เวิลด์ จำกัด, 2542), หน้า 1.

1. ขออนุญาตฯ
2. จดทะเบียนฯ
3. ขอโควต้าฯ

- คุณสมบัติของผู้จดทะเบียนสินค้ามาตรฐาน
1. บุคคล/ธรรมดา
  2. สมาชิกสมาคมการค้า/สภาการค้า
  3. เงินทุนจดทะเบียน 2 แสนบาท
  4. มีสำนักงานที่แน่นอน
  5. มีตราพนัก และอุปกรณ์เพียงพอ

สินค้ามาตรฐาน 11 ชนิด

1. เกล็ด 2. ปอฝอก 3. ข้าวโพด
4. เมล็ดตะหุ้ง 5. ผลิตภัณฑ์มันฯ
6. ปูนุ่น 7. ไม้สักแปรรูปฯ
8. ข้าวฟ่าง 9. ปลาป่น
10. ถั่วเขียว 11. ถั่วเขียวผิวดำ

รูปที่ 1 การจดทะเบียนประกอบกิจการพาณิชย์

จดทะเบียนพาณิชย์

เริ่มแรกของการประกอบธุรกิจการค้าไม่ว่าภายในประเทศ หรือกับต่างประเทศ จำเป็นต้องจดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าพาณิชย์ โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนไว้ด้วยว่าทำการค้าลักษณะใด เพราะถ้าไม่ระบุวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจน ในการประกอบธุรกิจการค้าพาณิชย์แล้วจะเป็นปัญหาได้ในภายหลังเพราะเอกสารการจดทะเบียนจะต้องใช้ประกอบในการปฏิบัติงานตามพิธีการต่าง ๆ ที่ต้องการหลักฐานในการดำเนินธุรกิจประเภทนั้น ๆ นอกจากนั้น ยังบ่งบอกถึงฐานะ ความรับผิดชอบนานาประการ การจดทะเบียนพาณิชย์อาจกระทำได้ในรูปลักษณะดังนี้

1. บุคคลธรรมดา เจ้าของคนเดียว
2. นิติบุคคลในรูป
  - 2.1 บริษัทจำกัด
  - 2.2 ห้างหุ้นส่วน ซึ่งแยกออกได้ 2 ประเภท คือ
    - 2.2.1 ห้างหุ้นส่วนจำกัด
    - 2.2.2 ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
3. สหกรณ์

ไม่ว่าจะทำการค้าในรูปลักษณะใดก็ต้องการจดทะเบียนพาณิชย์ ที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์

จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ประเทศไทยได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มเข้ามาใช้แทนภาษีการค้าเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2535 โดยระบบภาษีมูลค่าเพิ่มจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ส่งออกเป็นอย่างมาก เพราะภาษีมูลค่าเพิ่มจะไม่เรียกเก็บจากการส่งออกเลย ดังนั้น กรมสรรพากรจะคืนภาษีซื้อที่เกี่ยวกับการส่งออกที่ได้มีการจัดเก็บมาก่อนการส่งออก ทั้งนี้กิจการนั้น ๆ จะต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มกับกรมสรรพากร โดยสามารถติดต่อขอรายละเอียดและจดทะเบียนได้ที่สำนักงานสรรพากรอำเภอที่สถานประกอบการตั้งอยู่

การยื่นคำขอทำบัตรลายมือชื่อ

เมื่อมีการส่งออกสินค้าจำเป็นต้องอาศัยการผ่านพิธีการศุลกากรตามขั้นตอน กรมศุลกากรได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการยื่นบัตรลายมือชื่อเจ้าของหรือผู้จัดการ และผู้รับมอบอำนาจเพื่อประกอบการยื่นเอกสารในการผ่านพิธีการต่าง ๆ โดยให้ยื่นคำร้องขอทำบัตรลายมือชื่อได้ที่ฝ่ายทะเบียนผู้ส่งออกและนำเข้า สำนักงานเลขานุการกรมศุลกากร หรือที่ด่านศุลกากรทั่วราชอาณาจักร ซึ่งบัตรลายมือชื่อมีไว้เพื่อประกอบการติดต่อกับกรมศุลกากรว่าด้วยการส่งออกทุกเรื่อง

ดังนั้นเมื่อกิจการได้ทำการจดทะเบียนพาณิชย์ ทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และยื่นขอทำบัตรลายมือชื่อแล้ว ก็สามารถเป็นผู้ส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศได้แล้ว โดยผู้ส่งออกแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ผู้ส่งออกสินค้าทั่วไป
2. ผู้ส่งออกสินค้าควบคุม

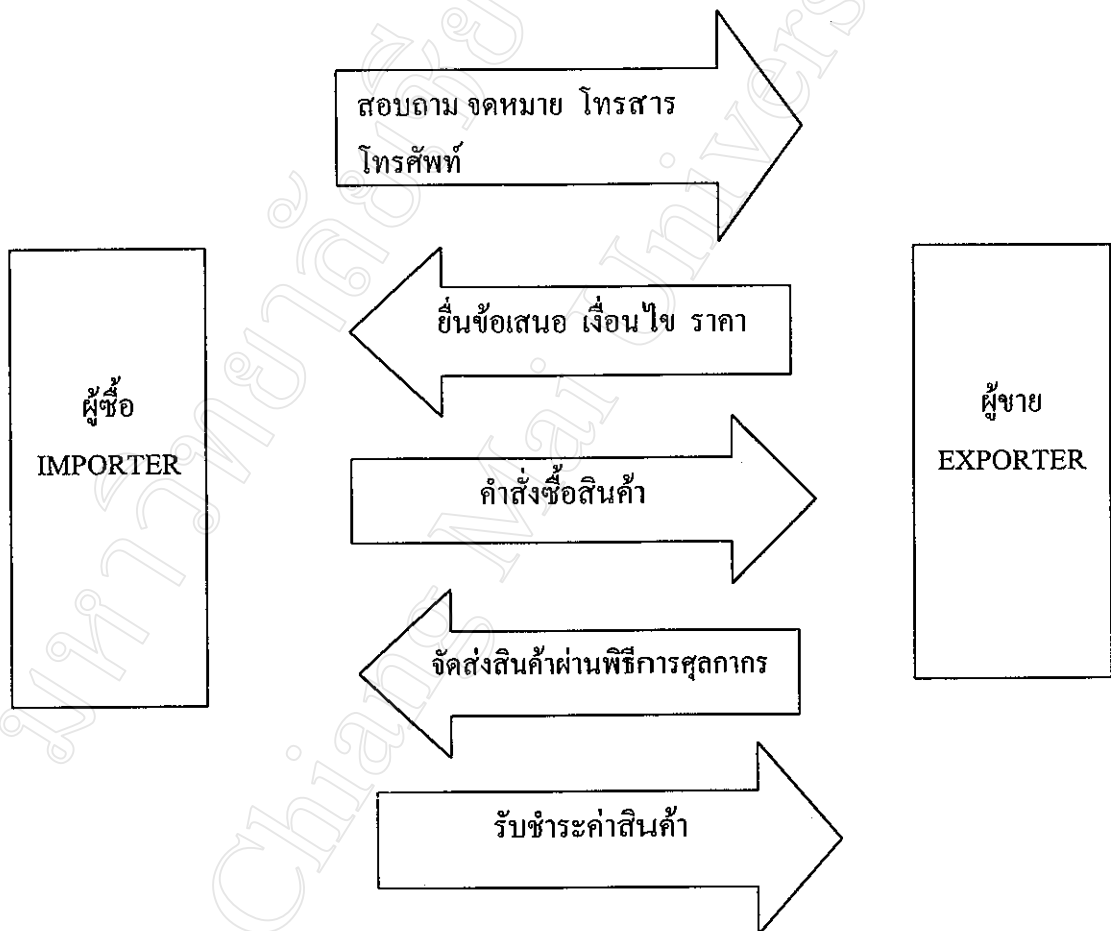
โดยผู้ส่งออกจะต้องยื่นความประสงค์ขอจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกสินค้าควบคุมได้ที่กรมการค้าต่างประเทศ สินค้าควบคุม เช่น อาวุธปืน อาหารและยา วัตถุมีพิษและเคมีภัณฑ์บางชนิด เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ เหตุที่มีการควบคุมก็เพื่อคุ้มครองการผลิตในประเทศ เพื่อสงวนไว้ภายในประเทศ การสาธารณสุข เพื่อปฏิบัติตามความตกลงระหว่างประเทศ เป็นต้น

3. ผู้ส่งออกสินค้ามาตรฐาน

โดยผู้ส่งออกจะต้องจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกสินค้ามาตรฐานจำนวน 11 ชนิดได้ที่สำนักงานมาตรฐานสินค้ากรมการค้าต่างประเทศ

การเสนอขายและรับคำสั่งซื้อ

ในการประกอบกิจการทางชายแดนด้านจังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่จะค้าขายกันในลักษณะที่อาศัยความไว้วางใจระหว่างกัน โดยมีการจัดทำเอกสาร การซื้อขายไม่มากนัก และนิยมที่จะชำระค่าสินค้าเป็นเงินสด โอนเงินผ่านธนาคาร ซึ่งนิยมตกลงราคาสินค้าเป็นเงินบาท และ เงินดอลลาร์สหรัฐ (US) เป็นส่วนใหญ่ ขั้นตอนในการเสนอขายและรับคำสั่งซื้อ มีดังนี้

รูปที่ 2 ขั้นตอนในการเสนอขายและรับคำสั่งซื้อ

การเสนอขายสินค้าจำเป็นต้องใช้สื่อการค้าที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแสดงให้ผู้ซื้อ หรือผู้นำสินค้าเข้าในต่างประเทศได้รู้จักสินค้าของตนมากที่สุด เมื่อผู้ซื้อในต่างประเทศได้รู้จักสินค้าและให้ความสนใจแล้ว ก็จะมีการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม อาทิ ราคา ปริมาณ หรือเงื่อนไขอื่น ๆ ที่จะมี โดยส่วนใหญ่จะติดต่อกันทางจดหมาย โทรสาร หรือโทรศัพท์ เนื่องจากมีความสะดวกรวดเร็ว พร้อมทั้งประหยัดค่าใช้จ่าย

ผู้ขายต้องยื่นเงื่อนไขในการสั่งซื้อสินค้า รวมทั้งการตั้งราคาขายอย่างเหมาะสมในการเสนอขายด้วย เมื่อผู้ซื้อพอใจในสินค้าและราคาแล้ว จึงจะเกิดการสั่งซื้อสินค้าขึ้นด้วยการออกคำสั่งซื้อสินค้ามายังผู้ขาย

เมื่อผู้ขายได้รับคำสั่งซื้อสินค้าจากผู้ซื้อแล้ว ก็จะจัดเตรียมสินค้า ยานพาหนะสำหรับขนส่งสินค้า และเอกสารการส่งออก เช่น ใบขนสินค้าขาออก บัญชีราคาสินค้า (INVOICE) ใบรายการบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) เป็นต้น เมื่อจัดเตรียมครบแล้ว ก็สามารถจัดส่งสินค้าผ่านพิธีการศุลกากรเพื่อนำส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อสินค้า

เอกสารต่าง ๆ และพิธีการศุลกากร

ในการส่งออกสินค้า ผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการพิธีการศุลกากร โดยผู้ประกอบการจะต้องเตรียมใบขนสินค้าขาออกพร้อมเอกสารแนบเพื่อผ่านพิธีการขาออกพร้อมผ่านการตรวจสินค้าขาออก โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร เอกสารที่ต้องยื่นต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร จะประกอบด้วยเอกสารดังนี้

1. ต้นฉบับใบขนสินค้าขาออก (ภาคผนวก หน้า 239)

เพื่อใช้ในการดำเนินพิธีการศุลกากร 1 ฉบับ

2. สำเนาฉบับใบขนสินค้าขาออก

เพื่อใช้ในการขอชดเชยอากร และขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม 2 ฉบับ

3. บัญชีราคาสินค้า (ภาคผนวก หน้า 241)

เพื่อระบุถึงชื่อผู้ขาย ชื่อผู้ซื้อ พร้อมทั้งอยู่ รายละเอียดสินค้า ปริมาณ ราคาต่อหน่วย
ราคาทั้งหมด อย่างน้อย 1 ฉบับ

4. แบบฟอร์มรายงานการส่งออกสินค้าออก (ช.ต.1) (ภาคผนวก หน้า 242)

เอกสารที่ต้องใช้ยื่นไปพร้อมกับใบขนสินค้าขาออก เพื่อผ่านพิธีการศุลกากรสำหรับการส่งออกสินค้าที่มีมูลค่ามากกว่า 5 แสนบาท โดยสามารถขอแบบฟอร์ม ช.ต.1 ได้จากด่านศุลกากรต่าง ๆ หรือที่ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือสาขาของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งแบบฟอร์มนี้ผู้ส่งออกสามารถจัดทำเพื่อแนบไปพร้อมกับใบขนสินค้าขาออกได้เอง โดยไม่ต้องผ่านการรับรองจากธนาคารรับอนุญาต หรือธนาคารแห่งประเทศไทยแต่อย่างใด

1 ฉบับ

5. ใบรายการบรรจุหีบห่อ (ภาคผนวก หน้า 244)

เพื่อแสดงให้ทราบถึงการบรรจุสินค้าลงไปในบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการขนส่งระหว่างประเทศ และเพื่อตรวจสอบสินค้าว่าถูกต้อง ครบถ้วน ตามบัญชีราคาสินค้า (INVOICE) หรือไม่

1 ฉบับ

6. ใบอนุญาตให้ขนส่งออกนอกราชอาณาจักร (ถ้ามี)

1 ฉบับ

7. ใบแนบใบขนสินค้าขาออก ขอคืนอากรตามมาตรา 19 ทวิ (ถ้ามี)

(ภาคผนวก หน้า 245)

1 ฉบับ

ในการส่งออกสินค้าทุกครั้งจะต้องจัดทำเอกสารใบขนสินค้าขาออก เพื่อเป็นประโยชน์ในการขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากการส่งออกสินค้าได้รับสิทธิให้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 ดังนั้น เมื่อมีการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศโดยผ่านพิธีการศุลกากร ก็จะได้รับคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มจากการซื้อสินค้าที่นำมาส่งออก